

GRUPO PROVINCIAL
V-32244006
xosebaltar@bng.gal

Bernardo Varela López, voceiro do grupo provincial do BNG; María Mangana Guede e Xosé Manuel Puga González deputados do grupo provincial do BNG na Deputación de Ourense, ao abeiro da Lei da Administración Local de Galiza e demais disposicións concordantes presenta a seguinte : **moción para un novo modelo enerxético galego que xere emprego e evite o espolio dos recursos naturais para beneficiar ás grandes eléctricas en detrimento de galegos e galegas**

EXPOSICIÓN DE MOTIVOS

A enerxía, ao igual que os alimentos (por iso na UE se está agora a reclamar a Soberanía Alimentar, a “preferencia comunitaria” e as clausulas espello) é un ámbito esencial e estratéxico para calquera sociedade pola súa relevancia na vida das persoas e no desenvolvemento económico e industrial. Máis aínda neste momento histórico, no que é preciso operar a nivel mundial unha gran transformación, na xeración e no consumo, que atenda a situación de emerxencia climática e acometa a descarbonización.

Neste necesario cambio de modelo, Galiza ten un papel clave polo seu papel produtor de enerxía e de liderado renovable. Isto constitúe un valor para poder garantir o desenvolvemento social e económico do noso país e evitar a repetición dos erros cometidos no século XX, cun modelo centralista e sen planificación que deixou un importante impacto medioambiental, social e económico sen a debida compensación. É preciso, polo tanto, impulsar unha nova etapa a través dunha nova planificación pública, ordenada, democrática, consensuada e xusta que faga que o papel produtor de Galiza favoreza a transformación económica e a xustiza social no marco dun novo modelo enerxético galego.

Historicamente Galiza sufriu o impacto da falta de soberanía política no ámbito enerxético. É preciso recordar que o deseño actual foi imposto cunha óptica centralista e con decisións irreversibles tomadas mesmo durante a ditadura franquista, como a implantación da maioría da gran hidráulica.

A día de hoxe, estamos a ver como a falta de planificación e ordenación está a lastrar o desenvolvemento renovable e a supoñer unha gran contestación social, cada vez máis transversal, pola súa colisión con outras actividades económicas, cos dereitos de participación da cidadanía e con outros ámbitos estratéxicos para actuar ante a crise climática. Neste ámbito, un dos elementos que dificulta a planificación é a atribución ao

gobierno do Estado, sen ningún criterio técnico, das instalacións superiores a 50MW, xerando duplicidades e distorsións nos procedementos.

O necesario cambio do modelo enerxético supón riscos mais tamén supón enormes oportunidades que, nun momento clave, deben ser aproveitadas para impulsar desde o goberno da Xunta un novo modelo enerxético galego baseado en garantir que a riqueza dos recursos naturais do noso país reverta no noso desenvolvemento económico e social ao tempo que se preserva a biodiversidade e o medio ambiente.

Neste contexto Galiza debe aproveitar o seu papel produtor. Segundo os datos que fixo públicos Red Eléctrica Española (REE) a comezos de 2024, Galiza exportou o 42% da produción eléctrica do ano 2023. Isto incrementa en máis de seis puntos a exportación do ano anterior, o ano 2022, e constitúe a cifra de exportación máis elevada de toda a serie histórica desde o ano 2011, data na que Red Eléctrica de España comezou a dar a coñecer os datos. Ademais, consolídase o papel de liderado de enerxía renovable de Galiza, pois a enerxía producida con renovables representa o 75,3% do total da produción.

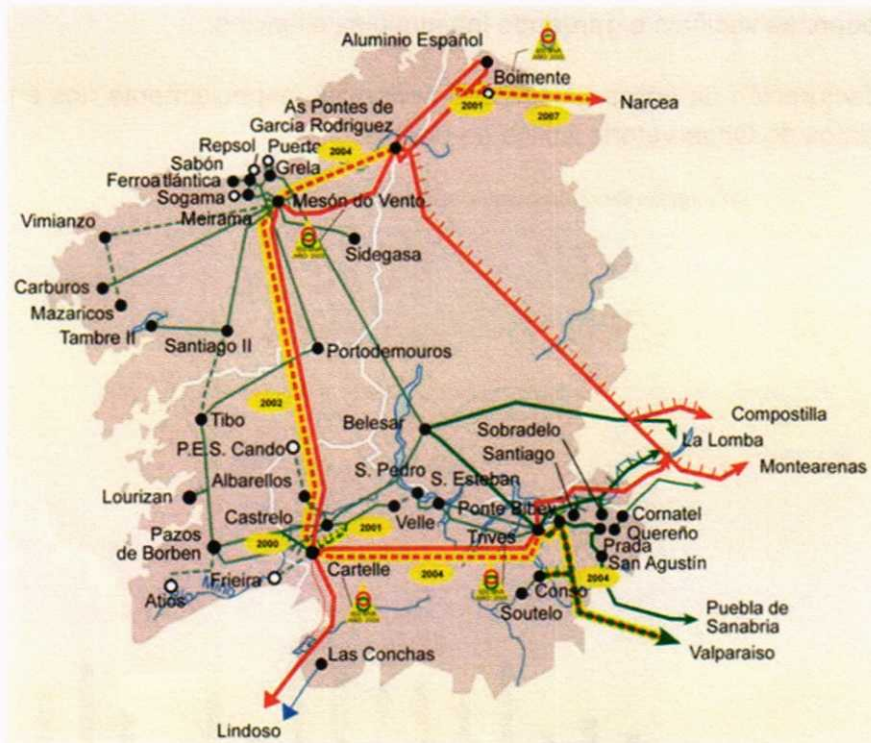
Ourense volveu ser en 2022 a segunda de España con maior produción hidroeléctrica, con 2.134 GWh. E no ano 2023, aínda sen datos consolidados no Ministerio para a Transición Ecolóxica, amósase, unha vez máis, o noso liderado na xeración hidráulica, e neste caso con cifras de record. Só entre os meses de xaneiro e abril producíronse 1.980 gigavatios/hora (GWh) nas centrais hidroeléctricas de Ourense, superando amplamente os 1.640 producidos en Salamanca, os 880 de Cáceres, os 875 de Lugo e os 877 de Valencia.

As comarcas do País baixo a administración da deputación de Ourense, son o territorio galego onde as eléctricas extraen case cinco veces máis recursos que os que consomen as e os ourensáns, sen ter unhas contrapartidas que melloren a situacións económica, demográfica e laboralmente a nosa poboación, mesmo sen contraprestación algunha polos impactos adversos e descontrolados

Nos últimos cinco anos, Ourense produciu catro veces máis electricidade que a Comunidade de Madrid, aínda que consumiramos ata 25 veces menos que na capital do Estado. Consolídase o noso carácter de produtor excedentario, que segue a ser a encargada de abastecer a grandes territorios de presenza industrial mediante a explotación dos seus recursos naturais.

Aquí concentranse 25 dos 45 grandes encoros de gran hidráulica (>10 MW) que hai en Galiza. Un claro exemplo de como a expansión enerxética sen unha planificación acorde coas necesidades da poboación e cos interese de galegos e galegas levou a desertizar unha parte importante do país e non serviu para fixar poboación.

E a todo iso compre engadir a ampla rede de liñas de transporte que cruzan Galiza:

Levamos 60 anos producindo o 70 % da enerxía hidroeléctrica de Galiza sen que isto teña repercutido en sentido positivo.

Agora súmanse novos proxectos no eido hidráulico como son os de Castro Caldelas ou Castadón ou máis recentemente o intento de crear unha megabalsa en Castrolo de Miño, no Ribeiro, e que afectaría ao principal motor económico da comarca.

E a pesar de toda esta riqueza hidroeléctrica non nos libramos de asistir ao baleirado negligente dos encoros para aumentar o lucro das eléctricas, que non respectaron o caudal ecolóxico establecido, ante a inacción das administracións, vulnerando dun xeito claro a directiva europea da auga e tendo un impacto certo sobre a flora e a fauna. E mesmo como apuntaron varios medios xerando un perigo na extinción de incendios ao obrigar a hidroavións a buscar novos espazos para realizar cargas, a máis quilómetros.

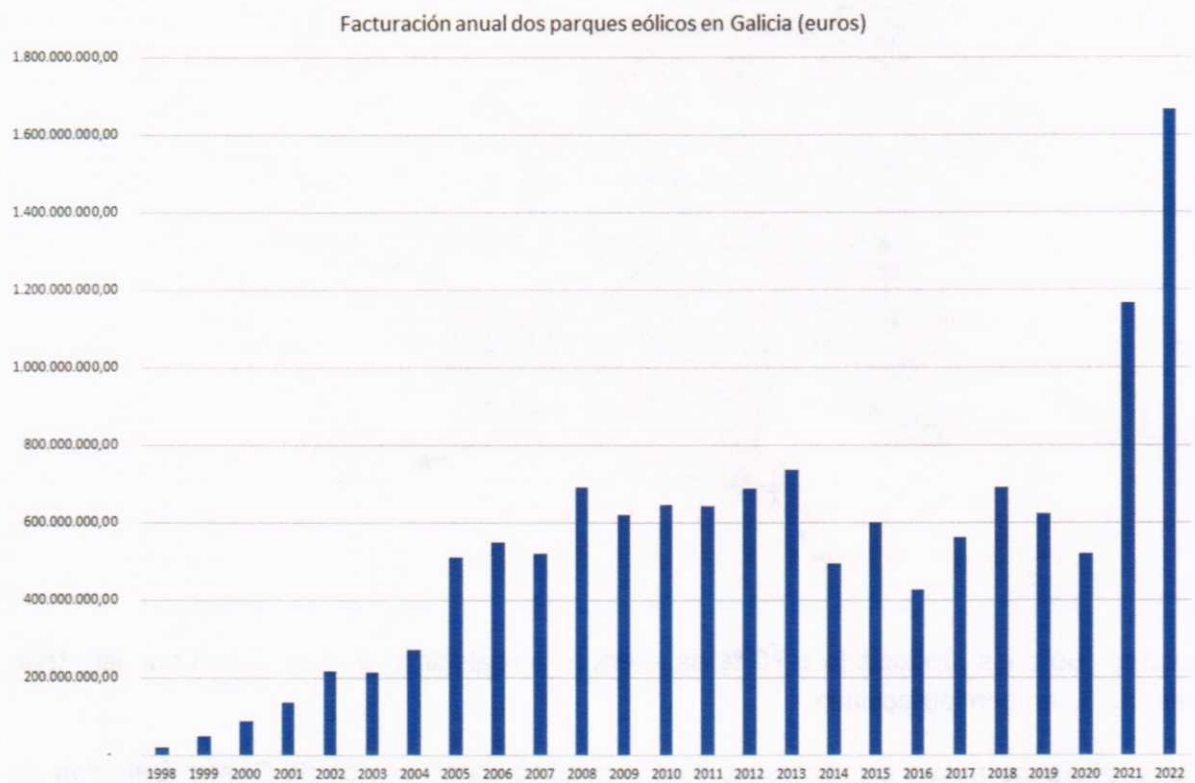
Ourense ten, desde os anos 2000, un total de 6 parques eólicos (máis 1 catalogado de singular) e outros 5 compartidos coa provincia de Pontevedra. Repartidos en 14 concellos e que contan con 299 pas aeroxeradoras.

A modificación do Plan Eólico permitiría 12 novos parques, e asistimos nos últimos 2 anos á proliferación indiscriminada de iniciativas de empresas que teñen solicitado a súa implantación.

E aos parques eólicos que a mobilización veciñal paraliza, como aconteceu co parque previsto en Baltar, Calvos de Randín e Os Blancos onde se presentaron 1756 alegacións veciñais que mostraban a súa oposición, xorden outros novos proxectos eólicos que xeran

novas mobilizacións veciñais como ao parque “Avoceta Wind” que afecta aos concellos de San Cristovo de Cea, Vilamarín, Coles e Ourense mentres as institucións se manteñen á marxe das inxerencias veciñais e gardando inasumibles silencios.

A evolución na facturación da eólica galega é exponencial, especialmente nos anos 2021 e 2022, segundo datos do Observatorio Eólico de Galicia:

Outra ameaza (agochada en estes momentos) é interese especulativo de empresas interesadas en aproveitar os nosos montes (prioritariamente os CVMC) para a instalación de polígonos fotovoltaicos.

E a pesar de que o noso territorio, tanto o galego en xeral como o conformado polas comarcas ourensás en particular son espazos con alta produción eléctrica, tanto hidráulica, como eólica e mesmo fotovoltaica, e padecer os impactos sociais, económicos e medioambientais a nosa veciñanza aínda padece unha das facturas eléctricas máis caras do Estado español.

Así, con estes agravios e a pesar da riqueza que se produce no noso país, a Rede Galega contra a Pobreza (EAPN Galicia) sacaba a luz en decembro de 2023 os datos de pobreza enerxética en Galiza sinalando que o impacto da pobreza enerxética disparábase o ano anterior en Galiza ao maior nivel en dúas décadas, afectando practicamente a un de cada cinco fogares; o 19,1% dos fogares galegos recoñeceron na enquisa de condicións de vida elaborada polo INE que non poden manter unha temperatura axeitada nos seus fogares. Un aumento do 40% de incremento anual, a maior subida de todas as comunidades e o que a nivel concreto sopón 209.300 familias galegas, compostas por 514.000 persoas.

Téñase moi seriamente presente que o sinalado termo “pobreza enerxética” non se refire a un malestar térmico, senón a unha situación que está a ter consecuencias adversas sobre a

saúde, como enfermidades respiratorias, cardíacas e, mesmo enfermidades mentais exacerbadas polas baixas temperaturas e o estrés. Tamén sen esquecer os centos de accidentes que se producen todos os anos por mor de empregar sistemas de calefacción pouco axeitados para aforrar nun ben excedentario en Galiza como a enerxía eléctrica, que porén non é tarifado acorde a realidade do País no que vivimos cunha Tarifa eléctrica galega.

Galiza está a tempo de liderar unha nova etapa de transformacións que aposte polo control social e público do sector enerxético para garantir que o acceso á enerxía é un dereito esencial e deixa beneficios no noso país ao tempo que avanzamos no aforro enerxético, na xeración descentralizada e distribuída e na democratización da enerxía.

O Estatuto de Galiza, aprobado en 1981, establece as competencias que poden ser propias do goberno galego no Título II, artigo 27,

punto 12: Aproveitamentos hidráulicos, canais e regadíos cando as augas discorran integramente dentro do territorio da Comunidade, sen prexuízo do disposto no artigo 149.1.22 da Constitución.

punto 13: Instalacións de produción, distribución e transporte de enerxía eléctrica, cando este transporte non saia do seu territorio e o seu aproveitamento non afecte a outra provincia ou Comunidade Autónoma, sen prexuízo do disposto no artigo 149.1.22 e 25 da Constitución.

Así mesmo a Constitución Española de 1975, establece no Título VII, no artigo 128.

1. Toda a riqueza do estado nas súas distintas formas e sexa cal for a súa titularidade está subordinada ao interese xeral.
2. Recoñécese a iniciativa pública na actividade económica. Mediante lei poderase reservar ao sector público recursos ou servizos esenciais, especialmente en caso de monopolio e así mesmo acordar a intervención de empresas cando así o esixir o interese xeral.

Temos exemplos en toda Europa da iniciativa pública en empresas enerxéticas: Francia posúe o 80% da empresa pública EDF, Italia mantén o 23,6% da empresa ENEL, ou Noruega coas empresas públicas Equinor e Statkraft. Mención a parte merece o caso de Suecia, na que a maiores da empresa enerxética (Svenska Kraftnät) 100% pública, hai entidades locais, como o concello de Göteborg que ten unha empresa enerxética propia.

Curiosamente algunhas delas (e as súas filiais) son promotoras de proxectos eólicos e fotovoltaicos en Galiza.

De conformidade co establecido no artigo 36 da LRBRL, que establece que as Deputacións Provinciais teñen entre as súas atribucións a cooperación no fomento do desenvolvemento económico e social e na planificación no territorio provincial, de acordo coas competencias das demais Administracións Públicas nese ámbito. Polo que lle compete a promoción activa na defensa da poboación e tecido económico ante o resto de institucións.

Por esta razón compre unha política enerxética a estas premisas e a unha nova concepción da enerxía que facilite cambios no sistema económico e social, contribuíndo a que a produción eléctrica cumpra unha función elemental no desenvolvemento económico e na xeración de emprego e riqueza na Galiza e especialmente en Ourense.

ACORDOS

1. Demandar da Xunta de Galiza a aprobación dunha Lei para a creación da Empresa Pública de enerxía renovable de Galiza, que cumpra cos criterios definidos en esta exposición de motivos.
2. Tomar o acordo plenario correspondente na Deputación Provincial de Ourense para mostrar a disposición a participar no accionariado da citada Empresa Pública de enerxía renovable
3. Demandar da Xunta de Galiza e do Goberno Central a reversión das centrais hidráulicas con concesións caducadas (así como as que sucesivamente vaian caducando) para a súa xestión pública galega, acompañado da transferencia das competencias en ríos e enerxía e conseguintemente das Confederacións Hidrográficas correspondentes.
4. Demandar do estado central unha minoración das peaxes de acceso para os subministros eléctricos situados en territorios con excedente de produción a través da posta en marcha dunha Tarifa Eléctrica específica para Galiza que permita una discriminación positiva para consumidores domésticos e especialmente para as empresas asentadas ou que así o fagan en Galiza, unha modificación e a modificación da Lei 24/2013, do sector eléctrico, de maneira que o prezo da electricidade se estipule en función dos custos de xeración de cada tecnoloxía.
5. Demandar da Xunta de Galicia a creación de ferramentas de participación local nos proxectos de xeración enerxética.
6. En todas as decisións que dependan de esta Deputación Provincial no que ten que ver con licenzas, permisos ou autorizacións para a explotación dos nosos recursos naturais por parte de empresas privadas, prevalecerán aqueles proxectos que aposten polo impulso da economía local, baseado na xeración de traballo nas comarcas de instalación do proxecto enerxético.

7. Esixir a todas as administracións competentes (Estado e Comunidade Autónoma) en materia de regulación enerxética, que se estableza un novo Plan Sectorial Eólico con criterios de preservación do noso territorio dende un punto de vista social, medioambiental e patrimonial. E que ó tempo os beneficios obtidos dos recursos naturais (nomeadamente a auga e o vento) que son de toda a veciñanza de Ourense, revertan na poboación local tanto mediante os pagos directos ós propietarios, os tributos ós Concellos e o desenvolvemento de Plans Industriais e tarifas enerxéticas propias que favorezan o desenvolvemento do territorio da Provincia.

8. Instar á Xunta de Galiza a corrixir as deficiencias do canon eólico e do Fondo de Compensación ambiental, nomeadamente: calculando o canon eólico deberá en función da potencia instalada, non do número de aerogeradores. E modificación do Fondo de Compensación Ambiental para garantir a transparencia e obxectividade da totalidade do recadado e que unha maior parte da recadación retorne aos concellos onde están instalados os parques en forma de investimentos en infraestruturas, servizos e proxectos ambientais.

Ourense, 11 de abril de 2024

Asdo: Bernardo Varela López
Voceiro do Grupo Provincial do BNG

A SR. PRESIDENTE DA DEPUTACIÓN DE OURENSE